

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**з навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини в
правоохоронній діяльності »**

**вибіркових компонент
освітньої програми першого рівня вищої освіти
(26 Цивільна безпека 262 Правоохоронна діяльність)**

за темою - Право на життя .

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023 №8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023р. № 5

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 №8

Розглянуто на засіданні кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін
протокол від 18.08.2023р. № 8.

Розробники:

1. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук Д.С. Гета.
2. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук К.В. Кисильова.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри конституційного та муніципального права юридичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, кандидат юридичних наук., доцент Зубенко Г.В.
2. Завідувач кафедри конституційного та міжнародного права факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., доцент, Марчук М.І.

План лекції

1. Поняття та види природних прав і свобод людини.
2. Вирішення питання захисту права людини на життя.
3. Зміст і захист права на недоторканість житла.

Література

Основна:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України „Про громадянство України” від 18 січня 2001 р. № 2235-III (із змін.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>
3. Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст.799.
4. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2004.

Допоміжна:

1. Борецько А. Конституційно-правовий механізм захисту прав особи: поняття та сутність / А. Борецько // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. – 2019. – Т. 24. Вип. 2(35). – С. 58-65.
2. Гончаров В. Презумпція про права людини та презумпція конституційності нормативних актів / В. Гончаров // Право України. – 2015. – № 2. – С. 175-185.
3. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. – 218 с.
4. Нелін О. Конституційний механізм захисту основних прав і свобод людини і громадянина в правовій доктрині України /О.Нелін // Юридична Україна . — 2016. — № 5-6. — С. 9-14.

Текст лекції

1. Поняття та види природних прав і свобод людини.

Основні права людини — гарантовані міжнародно-правовими актами загальносоціальні (природні) і рівні можливості особи, що відповідно до досягнутого рівня еволюції людства здатні забезпечити її існування і розвиток.

Ознаки основних прав людини

Це можливості які:

1. походять з природи людини, виникають природнім шляхом, а не за допомогою держави.

2. не потребують обов'язкового нормативного закріплення у національному законодавстві. Регламентуються та охороняються міжнародно-правовими актами. Наприклад, Міжнародною Хартією прав людини, прийнятою Генеральною Асамблеєю ООН. До Хартії входять:

- Загальна декларація прав людини (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.);

- Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (прийнятий, як і наступні акти, 16 грудня 1966 р.);

- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права;

- Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Загальна декларація прав людини на відміну від зазначених Міжнародних пактів та Факультативного протоколу не потребувала схвалення (ратифікації) з боку держав. Норми, що містяться в Загальній декларації, є рекомендаційними. Вона становить собою систематизацію основних природних прав людини, тобто права в загальносоціальному (природньому) розумінні.

1. належать людині від народження незалежно від території, національності і держави де проживає.

2. покликані формувати і підтримувати в людині почуття власної гідності, її індивідуальність.

3. природні (як повітря, земля, вода), а тому невідчужувані, не можуть бути «забрані» державою, оскільки не «дані» нею.

4. людина може їх використовувати з метою задоволення своєї потреби, чи утримуватися від їх реалізації.

5. залежать (у плані здійснення) від можливостей суспільства — рівня його економічного, політико-соціального, духовно-культурного розвитку. Зрозуміло, рівень розвитку суспільства не залишається незмінним, як і потреби самої людини;

6. мають правовий характер, оскільки закріплюються в міжнародному та національному законодавстві. Визнання, дотримання, охорона і захист державами (у результаті угод) основних прав людини, закріплених на міжнародному рівні, — показник того, що вони не тільки стали об'єктом міжнародного регулювання, але і міжнародними стандартами.

2. Вирішення питання захисту права людини на життя

Ключовим у визнанні права людини на життя за Конституцією України є положення, згідно з яким це право є невід'ємним (частина перша статті 27), невідчужуваним та непорушним (стаття 21). Право на життя належить людині від народження і захищається державою.

Конституція України проголошує, що конституційні права і свободи, зокрема право людини на життя, гарантуються і не можуть бути скасовані (частина друга статті 22), що забороняється внесення будь-яких змін до Конституції України, якщо вони передбачають скасування прав і свобод людини і громадянина (частина перша статті 157). Не допускається також звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, в тому числі невід'ємного права людини на життя, в разі прийняття нових або внесення змін до чинних законів (частина третя статті 22).

Отже, за своїм змістом положення частини другої статті 22 Конституції України передбачають, з одного боку, обов'язок держави гарантувати конституційні права і свободи, насамперед право людини на життя, а з другого -

утримуватись від прийняття будь-яких актів, які призводили б до скасування конституційних прав і свобод, а отже - і права людини на життя. Виходячи з положень частини другої статті 8 Конституції України, норма частини другої її статті 22 має враховуватись при прийнятті законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання відповідних суспільних відносин. Позбавлення людини життя державою внаслідок застосування смертної кари як виду покарання, навіть у межах положень, визначених законом, є скасуванням невід'ємного права людини на життя, що не відповідає Конституції України.

Конституційне забезпечення невід'ємного права на життя кожної людини, як і всіх інших прав і свобод людини і громадянина в Україні, базується на засаді: винятки стосовно прав і свобод людини і громадянина встановлюються самою Конституцією України, а не законами чи іншими нормативними актами. Відповідно до положення частини першої статті 64 Конституції України "конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України".

Конституція України не містить будь-яких положень про можливість застосування смертної кари як винятку з положення частини першої статті 27 Конституції України про невід'ємне право на життя кожної людини. Таким чином, смертну кару як вид покарання, передбачений у відповідних положеннях Кримінального кодексу України, не можна вважати винятком з невід'ємного права на життя кожної людини, закріпленого у Конституції України. Положення Кримінального кодексу України щодо застосування смертної кари як виду покарання повинні розглядатись як не передбачені Конституцією України обмеження невід'ємного права на життя кожної людини і мають бути визнані такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними).

Наведене дає підстави для висновку, що невід'ємне право кожної людини на життя нерозривно поєднано з її правом на людську гідність. Як основні права людини вони зумовлюють можливість реалізації всіх інших прав і свобод людини і громадянина і не можуть бути ні обмежені, ні скасовані.

Позитивний обов'язок держави стосовно впровадження належної системи захисту життя, здоров'я та гідності людини передбачає забезпечення ефективного розслідування фактів позбавлення життя та неналежного поводження, у тому числі й щодо осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі під повним контролем держави.

3. Зміст і захист права на недоторканість житла

Гарантія недоторканності житла встановлена ст. 30 Конституції України, ст. 311 Цивільного кодексу України та ст.ст. 7, 13, 233 Кримінального процесуального кодексу України.

Житло є недоторканим. Ніхто не має права проникнути до житла особи з будь-якою метою, інакше як за добровільною згодою особи, яка ним володіє, або на підставі вмотивованого рішення суду.

Житлом є будь-яке приміщення, яке знаходиться в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому, а також всі складові частини такого приміщення.

Європейський суд з прав людини поняття "житло", тлумачить як місце (помешкання), де особа постійно проживає, незалежно від форми чи підстави такого проживання, утримує та облаштовує його, навіть якщо це здійснено з порушенням національного законодавства (справа "Барклі проти Сполученого Королівства" 1996 року).

ВИПАДКИ, КОЛИ ДОЗВІЛ СУДУ ЧИ ВОЛОДІЛЬЦЯ НА ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА НЕ ПОТРІБНІ.

Конституційна гарантія недоторканності житла не поширюється на випадки, коли суспільні інтереси вимагають правомірного обмеження прав людини, зокрема для захисту прав і законних інтересів інших осіб (невідкладні випадки).

Тож, дозволи на проникнення у житло непотрібні при:

1) рятуванні життя людей та майна (припинення злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі, пожежа, затоплення, вибух, аварія тощо);

2) безпосередньому переслідуванні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину.

Не варто розглядати передбачене законами право на доступ до приміщення без дозволу власника та суду в інших випадках як законне, оскільки вказаний перелік виключний.

Законом України "Про житлово-комунальні послуги" дозволяється не лише вільний доступ, але й обов'язок володільця допускати сторонніх осіб до житла! Це пряме суперечення Конституції України як акту вищої юридичної сили.

Погрози постачальників комунальних послуг щодо надання доступу до житла - незаконні, а проникнення до житла - злочин.

НАДАННЯ СУДОМ ДОЗВОЛУ НА ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА.

При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина може зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги до прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві (пункт 2 статті 29 Загальної декларації прав людини 1948 року, стаття 18 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (постанова Верховного Суду, справа №757/41727/19-ц від 12.03.2020)).

1) Проникнення до житла державним/приватним виконавцем.

Проникнення у житло боржника, як обмеження конституційного права особи на недоторканність житла, має виступати виключним засобом забезпечення примусового виконання судового рішення та бути виправданим.

Виключно судом вирішується питання примусового проникнення до житла боржника або особи, у якої знаходиться майно боржника чи майно та кошти, належні боржникові від інших осіб, або дитина, щодо якої є виконавчий документ про її відібрання, при виконанні судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб).

Рішення суду про проникнення в житло боржника має бути вмотивоване. Суду мають надаватися докази, які свідчать про здійснення виконавцем всіх заходів виконання рішення без примусового проникнення до житла, але це не дало результатів.

Важливою обставиною при розгляді подання про примусове проникнення до житла є не лише факт невиконання рішення та неможливість виконавця потрапити до приміщення боржника для проведення опису й арешту його майна, а саме перешкоджання виконавцю у вчиненні таких дій.

Тобто боржник має бути повідомлений про намір виконавця вчинити виконавчі дії щодо його майна, шляхом вручення боржнику відповідних процесуальних документів виконавчого провадження. І лише після ухилення боржника від виконання рішення суду та перешкоджання ним у здійсненні виконавчих дій, виконавець може звернутися до суду з вимогою надання дозволу на примусовий доступ до житла боржника.

Такий висновок викладено у постанові Верховного суду по справі №757/41727/19-ц від 12.03.2020.

Звертаючись до суду із поданням, виконавцю слід довести, що майно належить боржнику або він має право користування ним, що боржник знає про наявність виконавчого провадження та повідомлявся про намір виконавця вчинити виконавчі дії з опису та арешту майна, але чинив цьому перешкоди, не надавав доступу до майна у відведений для нього час вчинення виконавчих дій (постанова Київського апеляційного суду, справа №757/41727/19-ц від 16.10.2019).

2) Проникнення до житла представників правоохоронних органів.

Стаття 30 Конституції спрямована на запобігання ситуації, коли будь-яка правомірна мета діяльності держави може виправдати втручання в право особи на житло. Виходячи з мети цього конституційного положення, жодне законодавство не може тлумачитися таким чином, щоб взагалі звільнити державний орган від судового контролю за правомірністю проникнення до житла чи іншого володіння особи (постанова Верховного Суду, справа №759/19880/15-к від 17.04.2019).

У ст. 30 Конституції, та ст. 13 КПК України йдеться про три заборони: 1) не допускається незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи; 2) не допускається в них незаконний огляд; 3) не допускається в них незаконний обшук інакше як за вмотивованим рішенням суду. Крім того, виходячи з вимог

статей 31 та 32 Конституції, не допускається незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи з метою: 1) виїмки; 2) зняття інформації з каналів зв'язку; 3) застосування інших технічних засобів отримання інформації.

Таким чином, не допускається незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи за будь-яких обставин, а також із метою обшуку, огляду, виїмки та зняття інформації (Вісник Верховного суду України № 9 (49) "Про недоторканність житла та іншого володіння особи як засаду кримінального судочинства") (ухвала Житомирського апеляційного суду, справа №296/6878/15-к від 20.06.2019).

Між тим, Кримінальний процесуальний кодекс окремо встановлює порядок доступу до приміщення представниками правоохоронних органів без дозволу суду та володільця житла.

Слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді.

Слідчий суддя, розглядаючи клопотання, перевіряє, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Згода власника житла, отримана після огляду, що є протиправним, не слугує безумовною підставою для задоволення клопотання сторони обвинувачення і не може впливати на рішення слідчого судді (ухвала Верховного Суду, справа №401/764/18 від 29.12.2019).

Огляд місця події може проводитись слідчим не за добровільною згодою власника житла, а за добровільною згодою особи, яка ними володіє (вирок Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області, справа №676/5674/19 від 17.02.2020).

Таким чином, правові наслідки отримання слідчим згоди від власника житла чи іншого володіння особи є рівноцінними з ухвалою слідчого судді та правовою підставою для проникнення до житла, іншого володіння особи і здійснення в ньому огляду (постанова Верховного Суду, справа №753/24114/16-к від 21.05.2019).

Що стосується добровільної згоди, то для з'ясування допустимості доказів, отриманих під час огляду в житлі чи іншому володінні особи, якщо наявність та/або добровільність згоди володільця ставиться стороною під сумнів, суд має виходити із сукупності всіх обставин, що супроводжували цю слідчу дію, наявністю письмового підтвердження такої згоди, поведінку володільця та інше (постанова Верховного Суду, справа №759/19880/15-к від 17.05.2019).

3) Проникнення до житла постачальником комунальних послуг, управителем будинку, працівниками ОСББ.

За винятком невідкладних випадків, без дозволу володільця доступ до житла можливий виключно за рішенням суду.

Право на звернення до суду з такими позовами мають балансоутримувач будинку або суб'єкт господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальної послуги споживачу відповідно до умов договору (постанова Донецького апеляційного суду, справа №263/2359/18 від 21.11.2018).

При цьому, необхідність проникнення у житло має зумовлюватися захистом прав і законних інтересів інших членів суспільства та бути викликованою будь-якою аварією або завданням шкоди здоров'ю чи майну інших мешканців будинку (постанова Київського апеляційного суду, справа №761/30245/18 від 23.10.2019).

Позивач, звертаючись з даним позовом та, посилаючись на Закон України "Про житлово-комунальні послуги" має зазначити, які його права порушено та підлягають захисту, правові підстави, довести потребу проникнення до житла, оскільки звичайного посилання на вказаний закон недостатньо (рішення апеляційного суду Черкаської області, справа №711/10655/14-ц від 21.04.2015).

Крім того, позивачем у такій справі мають бути наведені правові підстави для можливості відступу від задекларованого принципу недоторканності житла (постанова Донецького апеляційного суду, справа №263/2359/18 від 21.11.2018).

Законом України "Про житлово-комунальні послуги" споживача зобов'язано забезпечити представникам виконавця комунальної послуги (тут і далі - також управитель та його представник, працівники ОСББ) доступ до свого житла, іншого об'єкта нерухомого майна для:

- 1) ліквідації та відвернення аварій, пов'язаних із наданням відповідної комунальної послуги, - цілодобово;
- 2) встановлення або заміни санітарно-технічного та інженерного обладнання, проведення технічних чи профілактичних оглядів, зняття контрольних показань вузлів обліку.

Якщо перший пункт зрозумілий і відповідає ст. 30 Конституції, то другий пункт прямо їй суперечить. Тому, при відмові споживача у доступі до житла, лише суд, за дійсної потреби, може надати право на проникнення у житло. Як це підтверджено в постанові Київського апеляційного суду, справа №761/30245/18 від 23.10.2019.

Після надання дозволу володільцем або судом на проникнення у квартиру, виконавець комунальних послуг або їхні представники мають право потрапити до житла, проте за певними обмеженнями.

Представники виконавця комунальної послуги під час доступу до житла, іншого об'єкта нерухомого майна зобов'язані:

- 1) пред'явити відповідне посвідчення;
- 2) поважати права споживачів, утримуватися від розголошення інформації про особисте життя споживача, інших осіб, які перебувають у житлі (іншому об'єкті нерухомого майна), яка стала їм відома у зв'язку з доступом до житла, іншого об'єкта нерухомого майна;
- 3) перебувати лише в тих приміщеннях, в яких розташоване обладнання, перевірка, ремонт, встановлення, заміна або огляд якого проводиться.

У невідкладних випадках, пов'язаних з необхідністю рятування життя і здоров'я людей та/чи майна може бути здійснено доступ до житла, іншого об'єкта нерухомого майна без отримання згоди його власника (користувача) (несанкціонований доступ) для проведення огляду та ліквідації або відвернення аварії.

Несанкціонований доступ до житла, іншого об'єкта нерухомого майна відбувається без отримання згоди його власника (користувача), якщо в момент виникнення невідкладного випадку такий власник (користувач) відсутній і немає можливості встановити зв'язок з ним для інформування про необхідність негайного прибуття до житла, іншого об'єкта нерухомого майна або він відмовляється допустити в належне йому житло представника виконавця, і при цьому є об'єктивні підстави вважати, що аварія, яка створює загрозу життю та/або майну, наявна саме в цьому житлі.

Представник виконавця попереджає власника (користувача), який присутній, але відмовляється допустити його до житла, про здійснення несанкціонованого доступу.

Під час здійснення несанкціонованого доступу і до повного завершення робіт, повинні бути присутні представник виконавця, представник органів внутрішніх справ (поліцейський), працівники аварійно-ремонтної бригади та власник (користувач) з будь-якої із сусідніх будівель (з будь-якого приміщення, розташованого у тому самому багатоквартирному будинку, якщо несанкціонований доступ здійснюється у багатоквартирному будинку).

Під час несанкціонованого доступу на працівників аварійно-ремонтної бригади покладаються такі обов'язки:

- 1) забезпечення доступу до житла, іншого об'єкта нерухомого майна, у тому числі, за потреби, шляхом порушення конструктивної цілісності входних дверей, вікон або інших елементів будівель і приміщень після погодження своїх дій з іншими учасниками несанкціонованого доступу;

- 2) здійснення огляду місця аварії та/або місця виникнення неполадок, що унеможливають надання житлово-комунальних послуг іншим споживачам;

3) проведення ремонтних та відновлювальних робіт;

4) невідкладне відновлення конструктивної цілісності вхідних дверей, вікон, замків, запорів на них та інших елементів будівель і приміщень, що були пошкоджені під час несанкціонованого доступу, і проведення відповідних ремонтних та відновлювальних робіт;

5) дотримання прав осіб, які проживають (перебувають) у відповідному житлі, іншому об'єкті нерухомого майна, мінімізація негативних наслідків несанкціонованого доступу, зокрема щодо їхнього майна, та обмеження доступу лише тими приміщеннями, в яких виконуються відповідні ремонтні та відновлювальні роботи.

Під час здійснення несанкціонованого доступу представник виконавця складає акт про здійснення несанкціонованого доступу та проведення ремонтних і відновлювальних робіт, який підписується всіма учасниками такого доступу. В акті обов'язково зазначаються:

1) підстави для здійснення несанкціонованого доступу;

2) інформація про попередження споживача із зазначенням часу та осіб, які вели переговори із споживачем, у разі їх проведення;

3) причина та місце виникнення аварії, перелік неполадок;

4) перелік виконаних робіт;

5) прізвища, імена, по батькові та посади учасників несанкціонованого доступу;

6) інформація про спосіб і час відновлення конструктивної цілісності вхідних дверей, вікон або інших елементів будівель і приміщень, що були пошкоджені під час несанкціонованого доступу, і проведення ремонтних та відновлювальних робіт.

Оригінал складеного акта зберігається у виконавця комунальної послуги. Іншим учасникам несанкціонованого доступу видаються копії акта, завірені печаткою виконавця.

Представник виконавця у присутності інших учасників несанкціонованого доступу опечатує відновлені двері, вікна чи інші елементи будівель і приміщень власною печаткою та ставить підпис, час і дату опечатування.

Витрати на здійснення несанкціонованого доступу у зв'язку з відмовою власника (користувача) надати допуск до свого житла, а також завдана внаслідок цього шкода покладаються на винну особу.

Витрати, пов'язані із забезпеченням несанкціонованого доступу, проведенням ремонтних і відновлювальних робіт, необхідних у зв'язку з відсутністю власника (користувача) у житлі покладаються на особу, з вини якої сталася аварія.

Виконавець комунальної послуги, який самостійно здійснив зазначені витрати, має право на зворотну вимогу щодо відшкодування таких витрат за рахунок винних осіб.

Потрібно мати на увазі, що є підставою для припинення надання комунальної послуги є відмова споживача надати доступ виконавцю комунальної послуги до належних споживачу приміщень у випадках: ліквідації та відвернення аварій, пов'язаних із наданням відповідної комунальної послуги, встановлення або заміни санітарно-технічного та інженерного обладнання, проведення технічних чи профілактичних оглядів, зняття контрольних показань вузлів обліку. Після надання споживачем такого доступу надання послуги відновлюється.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА.

Статтею 162 Кримінального кодексу України встановлена відповідальність за порушення недоторканності житла, а саме незаконне проникнення до житла, незаконне проведення в ньому огляду чи обшуку та інші дії, що порушують недоторканність житла.

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується прямим умислом, тобто особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачає його суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання.

При цьому, умисел винної особи спрямований на незаконне проникнення до житла, яким фактично володіє потерпілий, що усвідомлюється винним, однак не потребує встановлення обізнаності останнього в підставах володіння потерпілим зазначеним майном (законності чи незаконності такого володіння) (вирок Ірпінського міського суду Київської області, справа №367/249/18 від 20.03.2019).

Встановлення законності чи незаконності фактичного володіння особи житлом чи іншим володінням знаходиться поза межами диспозиції статті 162 КК.

Для визначення предмету цього злочину має значення лише встановлення, чи відноситься він до переліку матеріальних об'єктів, зазначених у статті 233 КПК, та чи підпадає цей об'єкт під ознаки фактичного володіння ним особи як житлом чи "іншим володінням", тобто чи проживала ця особа у будинку, утримувала земельну ділянку та фактично користувалася ними, незважаючи на спірність реалізації цих повноважень. Наявність спору щодо зазначених об'єктів не виключає фактичного володіння та користування ними (постанова Верховного Суду, справа №5-299кз15 від 24.03.2016).

Недоторканність житла та іншого володіння особи, яке включає в себе й недоторканність приватного та сімейного життя, передбачає більш широкі права особи і у кримінальному процесуальному аспекті більш широке поняття житла та іншого володіння особи, ніж це визначено в цивільному і житловому праві (постанова Верховного Суду, справа №5-299кз15 від 24.03.2016).

Тож знайте свої права, не дозволяйте їх порушувати, а при будь-якому обмеженні права на недоторканність житла - активно реагуйте, звертаючись до поліції та суду, щоб не допустити порушення щодо вас чи інших осіб у майбутньому.